

**BATI AFRİKA EKONOMİK ve PARASAL BİRLİĞİ'NE ÜYE ÜLKELERİN
EKONOMİK GELİŞMELERİ**

Oğuz YILDIRIM

Doç. Dr.Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi, İşletme Fakültesi, UTİ
Bölümü

Orcid ID: 0000-0001-6021-8317

e-mail: oguz.yildirim@alanya.edu.tr

Yava Monique Jennifer AWA

Doktora Öğr. , Celal Bayar Üniversitesi, SBE, İktisat ABD

Orcid ID: 0000- 0002-2213-219X

e-mail: awayava92@live.fr

ÖZET

Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (BAEPB), Batı Afrika Parasal Birliği (BAPB)'in yerini almak ve Batı Afrika Frank bölgesindeki CFA Frank devalüasyonundan sonra kalkınma politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına yönelik bir çerçeve oluşturmak amacıyla Ocak 1994 yılında kurulmuştur. Bu çalışmanın genel amacı, 2005 ve 2014 yılları arasında Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (BAEPB)'in sekiz az gelişmiş üye ülkeleri olan Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine-Bissau, Mali, Nijer, Senegal ve Togo'nun ekonomik performansları ele alınmıştır. Çalışmanın tamamlanmasıyla Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği'ne üye ülkelerin ekonomik gelişmeleri hakkında elde edilen bilgiler ile ilgili sınırlı literatürün boşluğu doldurulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afrika, Batı Afrika, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği, Uluslararası Ticaret, Ekonomik Performans.

Jel Kodları: E2, Q56, Q01

ECONOMIC DEVELOPMENTS OF THE MEMBER COUNTRIES OF THE ECONOMIC AND MONETARY UNION OF WEST AFRICA

ABSTRACT

The West African Economic and Monetary Union (WAEMU) was established in January 1994 to replace the West African Monetary Union (BAPB) and to form a framework for the creation and implementation of development policies after the CFA Frank devaluation in the West African Frank region. The overall objective of this study was to discuss the economic performances of Benin, Burkina Faso, Ivory Coast, Guinea-Bissau, Mali, Niger, Senegal and Togo, eight low-level member states of the Western African Economic and Monetary Union (WAEMU) between 2005 and 2014. With the completion of the study, we tried to fill the gap of the limited literature on the economic developments of the member countries of the Western African Economic and Monetary Union.

Key Words: Africa, West Africa, West African Economic and Monetary Union, International Trade, Economics Performance.

Jel Codes: E2, Q56, Q01

GİRİŞ

Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (BAEPB)'nin kurulmasını sağlayan ekonomik ve sosyal koşullar kısaca aşağıdaki gibi özetlenebilir:

-1970 ve 1985 yılları arasında, BAEPB bölge ortalama Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla (GSYİH) büyüme Sahra Altı Afrika ülkelerinden fazla olmasına rağmen, ticaret koşulları bozulmasından dolayı 1985 ve 1993 yılları arasında, durum yavaş yavaş bozulmaya başlamıştır. Bu dönemde, % 40 bozulma yaşanmıştır.

-CFA Frank, Fransız Frankı'na sabit bir parite ile bağlantılıdır. Fransız Frankı karşısında düşen ABD doları değeri, bölgenin ihracat rekabetini önemli ölçüde azaltır.

-Buna ek olarak, kahve ve kakao fiyatları düşmeye devam etmiş, üye ülkelerdeki ticaret dengesi açığı derinleşerek döviz rezervlerini etkilemiştir.

BAEPB'de Batı Afrika'dan sekiz ülke yer almaktadır. Bu ülkeler: Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine-Bissau, Mali, Nijer, Senegal ve Togo'dur. BAEPB'in görev ve hedefleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

-Açık ve rekabetçi bir pazarda rasyonelleştirilmiş ve uyumlu bir yasal ortam çerçevesinde üye ülkelerdeki ekonomik ve finansal faaliyetlerin rekabet gücünü arttırmak,

-Çok taraflı bir izleme prosedürü uygulayarak üye devletlerin ekonomik performansının ve politikalarının yakınlaşmasını sağlamak,

-İnsanların, malların, hizmetlerin ve sermayenin serbest dolaşımı; bağımsız çalışan ya da ücretli insanlar için yerleşme hakkı ve aynı zamanda ortak bir dış tarife ve ortak bir ticaret politikasına dayanan üye ülkeler arasında ortak bir pazar yaratmak,

-İnsan kaynakları, toprak planlaması, ulaştırma ve telekomünikasyon, çevre, tarım, enerji, sanayi ve madencilik gibi alanlarda ortak politikalar uygulayarak, ulusal sektör politikalarının koordinasyonunu sağlamak ve

-Piyasanın iyi işleyişi için üye ülkeler mevzuatı ve özellikle vergilendirmelerin gerekli olduğu şekilde uyumlaştırılmasını sağlamaktır (Seck, 2013:2).

1.BATI AFRİKA EKONOMİK ve PARASAL BİRLİĞİ'NE ÜYE ÜLKELERİN EKONOMİK GELİŞMELERİ

1.1. BENİN

1.1.1. GENEL BAKIŞ

Benin batısında Togo, doğusunda Nijerya ve kuzeyinde Burkina Faso ve Nijer ile sınırları olan bir Batı Afrika ülkesidir. 2015 yılı itibariyle tahmini olarak 10,9 milyon nüfusa sahip olan Benin, destekçilerinden aldığı teşvikle önemli ekonomik ve yapısal reformlar yapabilmiş ve son on yılda ekonomik büyümeyi sürdürebilmiş bir ülkedir.

1.1.2. SİYASİ YAPI

Benin istikrarlı ve demokratik bir yönetimi devam ettirmeyi istemektedir. 1989 yılında Marksist-Leninist rejiminden sonra, altı cumhurbaşkanlığı seçimi, yedi milletvekili seçimi ve üç yerel seçimi barışçıl bir şekilde gerçekleştirmiştir. Mart 2016 yılında yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri, multimilyoner ve pamuk sektörü patronu olan Patrice Talon tarafından kazanılmıştır. Nisan 2016 yılında görevine başlamıştır. Yeni hükümet daha iyi siyasi ve ekonomik yönetim geliştirmeye karar vermiştir. Demokrasiyi güçlendirmesi, yoksulluğu azaltması ve yatırımları çekebilmesi amacıyla, büyük siyasi ve kurumsal reformlar planlamıştır.

1.1.3. EKONOMİK YAPI

Benin'in GSYH'sinin büyüme oranı 2012 yılında % 4,6, 2013 yılında % 6,9 ve 2014 yılında % 6,5 olarak gerçekleşmiştir. Nijerya'ya ihracat faaliyetlerinin düşmesi ve tarım üretiminde bir düşüş yaşanmasıyla 2015 yılında ekonomik yapı % 5 gerilemiştir.

Ülkenin GSYH'sinin % 5'i ve ihracatının % 27'sini pamuk üretimi temsil etmektedir. 2015-2016 yılları arasındaki hasadı 300 000 tona düşmüştür. Pamuk üretimi 2014-2015 yılları arasındaki hasadı 400 000 tondur.

Ayrıca, Nijerya'daki ekonomik yavaşlamadan ötürü Benin'in ihracat talebi düşmüştür. Nijerya'nın büyümedeki yavaşlamasının sebebi kendi para biriminin (Naira) değer kaybetmesine bağlıdır. 2015 yılının son aylarında ekonomik faaliyetlerin

yavaşlanmasına rağmen, Benin'in GSYİH büyüme oranı 2011-2015 döneminde BAEPB ülkelerinin GSYİH büyüme oranları arasında en yükseklerden biri olmuştur. 2015 yılı için enflasyon % 0,3 olarak tahmin edilmiştir ve 2016 yılında % 3'ün altında kalması öngörülmüştü. Genel olarak Benin'in enflasyonu BAEPB'nin % 3 hedefinin altında kalmıştır. Aralık 2012 yılında Benin'in enflasyonu % 6,8 oranla en yüksek seviyeye gelmiş, 2013 yılında % 1'e, 2014 yılında % -1,1'e gerilemiştir.

1.1.4. SOSYAL YAPI

Son yirmi yılda % 4 ile % 5 arasında yıllık büyüme oranına rağmen, Benin'in yoksulluğu artmaktadır. Benin'in yoksulluk oranları 2006, 2009, 2011 ve 2015 yıllarında sırasıyla % 37,5, % 35,2, % 36,2 ve % 40,1 gibi oranlarda gerçekleşmiştir. Kadınlar tarafından yönetilen ailelerin (% 28) erkekler tarafından yönetilen ailelere (% 38) göre daha az yoksulluk düzeyine sahiptir. Kadınlar daha savunmasız ve ekonomik olanaklardan yoksun kalmaktadır.

Üst düzey karar alma pozisyonlarında kadınlar erkeklere göre daha az temsil edilmektedir. Eğitim ve sağlık sektörleri yıllık kamu harcamalarının önemli bir bölümünü oluşturmaya devam etmektedir. Kamu harcamalarının % 23'ü eğitime, % 7'si sağlık sektörüne ayrılmaktadır. Kaynakların coğrafik dağılımda daha fazla eşitlik sağlanması ve eğitim ve sağlık sektörlerin yönetiminde daha fazla verimlilik ve etkinlik sağlanması amacıyla önemli çabalara ihtiyaç duyulmaktadır.

1.2. BURKİNA FASO

1.2.1. GENEL BAKIŞ

Burkina Faso düşük gelirli (2015 yılında kişi başı brüt geliri 615 dolar), sınırlı doğal kaynaklara sahip ve denize kıyısı olmayan bir Sahra altı ülkesidir. Burkina Faso'nun ekonomisi büyük oranda tarımsal üretime bağımlıdır ve ülkenin aktif nüfusunun % 80'i tarım sektöründe çalışmaktadır. Son yıllarda altın ihracatı önem kazanmasına rağmen, pamuk ülkenin en önemli gelir kaynağıdır.

1.2.2. SİYASİ YAPI

2015 yılında Burkina Faso kendi tarihinde yeni bir sayfa açmıştır. Ekim 2014 yılındaki halk ayaklanmanın ardından 27 yıl cumhurbaşkanlığı yapan Compaoré'yi sürgüne yollamıştır. Bir yıl sonra cumhurbaşkanlığı ve milletvekilliği seçimleri gerçekleştirilmiştir. Özgür ve şeffaf seçimler sonrasında, Roch Marc Christian Kabore Burkina Faso'nun ilk sivil cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Kabore'nin Partisi parlamentoda da çoğunluğu kazanmıştır. Mayıs 2016 yılında ise belediye seçimleri organize edilmiştir.

Temmuz 2016 yılında Burkina Faso hükümeti 2016-2020 Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Plan'ında (UESKP) belirtildiği gibi, yeni bir gelişme stratejisi benimsemiştir. Bu gelişme stratejisi gerçekleştirebilmesi için toplamda yaklaşık 26,3 milyar dolar harcamaya gerek duymaktadır. Ağustos 2016 yılında ülkede yaşanan sel felaketinden iki bin kişi etkilenmiştir. Ayrıca, 15 Ocak 2016 yılında, ülkenin başkenti, Ouagadougou'da bir otel ve restoranda yapılan terörist saldırısında 29'dan fazla kişi ölmüştür.

1.2.3. EKONOMİK YAPI

Hammaddelerin fiyatlarındaki düşüşle bağlantılı eksojen şokların, ülkenin 2014 ve 2015 yıllarında yaşadığı sosyo-politik kriz ve BAEPB'deki Ebola salgını etkileri gibi çeşitli faktörlerin bir kombinasyonu, Burkina Faso'nun ekonomik büyümesinin yavaşlamasına neden olmuştur. 2014 ve 2015 yılları arasında GSYİH'nin büyüme oranında % 4'lük bir artış kaydedilmiş ve bu oran önceki on yıllardaki % 6'lık ortalamalardan önemli oranda daha düşüktür. GSYİH'nin büyüme oranındaki düşüş kamu maliyesi etkilenmiş özellikle yurt içi gelirin düşüşüne ve kamu yatırımlarında belirgin bir gerilemeye neden olmuştur. Ülkenin enflasyonu çok düşük olarak % 1'in altında seyir izlemiştir. 2015 yılında Burkina Faso'nun dış konumu iyileşmiş ve 2013 yılında GSYİH'nin % 7,7'si olduğundan cari açık % 11,1'e ulaşmıştır. Bu iyileşme, ithalatın düşmesi (yani petrol fiyatlarındaki düşüşten) ve ihracattaki artıştan

kaynaklanmıştır. Dış destek ve ticari banka finansmanı sayesinde dış açığı kapatmıştır.

1.2.4. SOSYAL YAPI

İnsan gelişiminde olumlu değişiklikler olmuştur: (i) bebek ölüm hızı, 2010 yılında 1000 canlı doğumda 65'ken, 2015 yılında 1000 canlı doğumda 43'e düşmüştür; (ii) anne ölüm hızı, 1995 yılında 100 000 canlı doğumda 484 ölüden 2010 yılında 341 ölüme kadar düşmüştür. 2014 yılında, doğum öncesi yaşam beklentisi 58,6 yılıdır.

İlköğretimdeki brüt okullaşma oranı 2005 yılında % 57 iken, 2014 yılında % 87'ye çıkmıştır. Orta öğretimdeki erişim artmış. 2005 yılında orta öğretim okullaşma oranı % 20 iken, 2013-2014 yılların arasında % 39,7'ye yükselmiştir. Öte yandan, 2010 yılında Burkina Faso gençlerinin okuma yazma oranı % 28,7 ve Sahra altı Afrika ülkeleri gençlerinin okuma yazma oranının ortalaması olan % 71'den daha düşüktür. Yoksulluk oranı 2009 ve 2014 yılları arasında hafif bir düşüş göstermiş yani % 46'dan % 40,1'e düşmüştür. Burkina Faso UNDP'nin İnsan Gelişme Endeksi'nin 2015 yılı baskısında beş basamak yükselmiş ve 188. basamaktan 183. basamağa çıkmıştır.

1.3. FİLDİŞİ SAHİLİ

1.3.1. GENEL BAKIŞ

Fildişi Sahili'nin ekonomik performansı son dört yılda, yoksulluğun azalması ve GSYİH büyümesiyle sağlam hale gelmiştir. 2012-2016 dönemi Ulusal Kalkınma Planına (UKP)'ye ek olarak hükümet 2016-2020 dönemi için yeni bir Ulusal Kalkınma Planını benimsemiştir. 2016-2020 dönemi UKP'si; 2020 yılına kadar Fildişi Sahili'nin yüksek bir ekonomi statüye sahip olması ve büyük ölçüde ülkenin yoksulluk oranının düşürülmesini amaçlamaktadır. Nisan 2016 yılında Paris'te düzenlenen istişari grupta teşvikçiler, Fildişi Sahili'nin UKP'si 15,4 milyar dolarlık (hibe ve kredi) taahhüdü verdiler. Dünya Bankası Grubu Fildişi Sahili'ne verilen 5 milyar dolarlık desteği önümüzdeki dört yıl için iki katına çıkarmayı taahhüt etmişlerdir.

1.3.2. SİYASİ YAPI

Fildişi Sahili'ndeki siyasi durum son aylarda olumlu bir şekilde gelişmiştir. Cumhurbaşkanı Alassane Ouattara'nın Ekim 2015 yılındaki barışçıl şekilde yeniden seçilmesi, 2011 yılındaki siyasi krizin bitiminden bu yana ülkenin istikrarını sağlamıştır. Mayıs 2016 yılında, cumhurbaşkanı Ouattara yeni bir anayasa hazırlamak için 10 üyelik bir uzman grubu oluşturmuştur.

1.3.3. EKONOMİK YAPI

Fildişi Sahili'nin son ekonomik büyüme performansı benzeri görülmemiş GSYİH büyümesi ve kontrollü bir mali ve dış denge ile güçlenmiştir. 2010 yılındaki seçimi sonrasındaki krizin ardından Fildişi Sahili ekonomisi güçlü bir toparlanma süreci yaşamış ve ortalama gerçek büyüme oranı 2012-2015 yılları arasında yıllık % 8,5'e ulaşmıştır. Bu büyüme oranı Sahra Altı Afrika'daki en yüksek oranlardan birisidir. Ekonomik büyüme, tarım, hizmetler, sanayi, artan iç talep ve yükselen yatırım tarafından sağlanmıştır.

2016 yılında tarımsal üretimin yavaşlamasına rağmen, önceki yıllarda bildirilen güçlü ekonomik büyüme oranı, 2016 ve 2017 yıllarında sürdürülür ve reel GSYİH büyümesi sırasıyla % 7,8 ve % 8'e ulaşacaktır.

1.3.4. SOSYAL YAPI

Fildişi Sahili'nde yoksulluk oranı, son dönemde yaşanan ekonomik büyümeye tepki olarak, 2011 yılında % 51'iken, 2015 yılında % 46'ya düşmüştür. 1985-2008 yılları arasında yoksulluk sınırının altında yaşayan nüfus oranı yaklaşık % 10'dan yaklaşık % 49'a yükselmiştir. 2015 yılında Yaşam Standartları İzleme Anketi (YSİA-ENV2015) bulgularına göre, 2015 yılında yoksulluk düzeyinin % 46'ya düştüğü görülmektedir.

1.4. GİNE-BİSSAU

1.4.1. GENEL BAKIŞ

Gine-Bissau, dünyanın en fakir ve en kırılgan ülkelerinden biridir. 1974 yılında Portekiz'den alınan bağımsızlığın ardından, Gine-Bissau sık sık siyasi ayaklanma ve

tekrarlanan ekonomik şoklar yaşamış ve bu durumlar gelişmeleri edilmesini ve sürdürülebilirliği zorlaştırmıştır.

1.4.2. SİYASİ YAPI

Nisan 2012 yılında, bir darbeyle Gine-Bissau'nun son yıllarda elde ettiği sosyal ve ekonomik kazançlar tersine dönmüş ve ülke bir kez daha politik ve ekonomik bir krize girmiştir. Ancak, 2014 yılının başında genel seçimler olmuş ve demokratik düzen yeniden sağlanmıştır. Bu seçimler yoksulluğun azaltılmasını ve ortak refahın artırılmasını amaçlayan hükümetin kalkınmayı hızlandırma çabalarına destek olmuştur.

Cumhurbaşkanı Jose Maria Vaz ve Başbakan Domingos Simoes Pereira istikrarlı ve açık bir şekilde yaklaşık bir yıl beraber çalışmıştır. Ancak, ikisi de aynı partiden gelmesine rağmen Ağustos 2015 yılında onların ortaklığı bozulmuş ve Gine-Bissau yeniden bir siyasi istikrarsızlık yaşamaya başlamıştır. Şu an Gine-Bissau'nun Hükümeti Baciro Dja yönetimindedir ve 2014 yılı seçimlerinden sonra ülkenin dördüncü hükümetidir.

1.4.3. EKONOMİK YAPI

Gine-Bissau'nun ekonomisi, siyasi tikanıklık ve dış finansmanın durmasına rağmen genişlemeye devam etmektedir. 2015 yılında % 4,9'luk bir büyümeyi takiben, 2016 yılında da iyi bir büyümeyi öngörerek, ülkenin GSYİH büyümesinin % 5'in üstünde olması beklenmektedir. Üreticiler için kaju ihracatı fiyat ortalamasının 1400 dolar olması çok olumludur. Ülke enflasyonunun ekonomik faaliyetlerin hızıyla artması beklenir ancak BAEPB'nin % 3 şartının altında kalması beklenmektedir. Gine-Bissau'nun Mali durumu hala politik istikrarsızlıktan ve bütçe desteğinin askıya alınmasından gerilemektedir.

Hükümetin mali yardımda bulunduğu iki tane ticari bankanın (GSYİH'sinin yaklaşık % 6'sına denk) mali sorunları henüz tamamen çözülmemiştir. Anayasa mahkemesi yapılan işlemlerin yasal olup olmadığı konusunda henüz hüküm

vermemiş ancak mevcut yönetim sözleşmenin geçersiz olduğunu söylemiş ve bankaların bilançodaki işlemlerini düzenlemek için bankalardan gerekli adımları atmalarını istemiştir. Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliğin (BAEPB) Bankacılık Komisyonu (mali kurumların durumunu değerlendirmek için denetim otoritesi) tarafından bu olaya henüz müdahale edilmemiştir, ancak işlemin ters çevrilmesi durumunda her iki bankanın da yeniden sermayelendirmesi gerekecektir.

1.4.4. SOSYAL YAPI

Gine-Bissau'nun reel GSYİH'sinin büyümesinin 2016-2018 yılları arasında ortalama % 5 olacağı öngörülmektedir. Büyümenin başlaması, tarım sektöründen elde edilen çıktılarının oldukça güvenilir olması ve ikincil sektörde iyileşmeyi destekleyecek bir genel yardımın finansmanı için politik istikrara kavuşulması gerektiği varsayımını belirtmektedir. Büyümenin yolu aynı zamanda, elektrik ve su üretiminde yeniden yapılanmayla gerçekleşecektir.

Gine Bissau'daki kırılğanlığın geçmişı göz önüne alındığında, büyümenin sürdürülmesi ve yoksulluğun azaltılması bir risktir. Ekonomik geçim kaynağı olarak kajuya güvenilirken, nüfusun üçte ikisi ticari şoklara maruz kalmaktadır. Üretim değer yükselmesi, tarımsal teknoloji ve pazar destek sistemlerinin ele alınmasıyla veya tarım sektöründeki diğer yeşil sürgünlerden yararlanılması yoluyla daha fazla çeşitlendirmeye gidilebilir ve bu sayede ekonomik şoklardan korunmanın bir yolu olabilir. Ülkedeki eşitsizliğin giderilmesi için hizmet sunumunun iyileştirilmesi ve temel hizmetlere erişimi arttırma çabaları da gerekmektedir. Ancak, siyasi durum çözülmemiş ise ve büyüme, kapsayıcılık ve sürdürülebilirliği kısıtlayan büyük gelişme zorlukları ele alınmıyorsa, yoksulluğun azaltılmasında hızlanma ve hatta sürdürülmesi güç olacaktır. Hizmet sunumunun iyileştirilmesi ve temel hizmetlere erişimin arttırılması gibi çabalar ile ülkedeki artan eşitsizlikleri vurgulamak için acil önlemlere ihtiyaç vardır.

1.5. MALİ

1.5.1. GENEL BAKIŞ

Mali seyrek nüfuslu, çoğunlukla çölleşmiş ve ekonomisi çok dağınık bir ülkedir. Emtia fiyat dalgalanmalarına ve iklim değişikliğinin sonuçlarına karşı savunmasızdır. Mali'nin nüfusu 15 milyondur ve nüfusunun % 10'u Gao, Kidal ve Timbuktu'nun bölgelerinde yaşamaktadır.

Mali'nin nüfusundaki yüksek artış oranı ve kuraklık, gıda güvensizliğini, yoksulluğu ve istikrarsızlığı daha da arttırmıştır. Bu geniş ve seyrek nüfuslu ülkede hizmetlerin verilmesi zordur bu ise coğrafi eşitliği ve sosyal uyumu etkilemektedir.

1.5.2. SİYASİ YAPI

Siyasi ve güvenlik durumu özellikle son yıllarda dalgalı bir hale gelmiştir. 2012 yılının başında Mali askeri bir darbe geçirmiştir. Darbe sonrasında isyancı gruplar tarafından kuzey bölgeleri işgal edilmiştir. 2013 yılında barışçıl bir şekilde Cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılmış ve sırasıyla oy kullanma yetkisine sahip seçmenlerin Temmuz ayı ilk turunda % 49'u ve Ağustos ayı ikinci turunda % 46'sı oy kullanarak yüksek katılım sağlanmıştır.

1.5.3. EKONOMİK YAPI

Son birkaç yıldır, Mali'nin ekonomik büyümesi çeşitli dışsal şoklardan etkilenmiştir. İşgücü arzı hızlı büyüme oranı, kentleşme (enformel sektör ve üçüncü sektör gelişimi ile birlikte), yaygın tarım, kamu yatırım ve altın madenciliği faaliyetleri sayesinde ülkenin büyüme oranı son on yılda % 4,5 düzeyindedir. Mali'nin GSYİH'sinin yapısı 1990 yılından beri nispeten istikrarlıdır. Birincil sektör (tarım, altın) ülkenin GSYİH'sinin % 35'ini oluşturmakta, ikincil sektör ülkenin GSYİH'sinin % 25'ini ve üçüncül sektör (ticaret, ulaşım ve kamu idaresi) ülkenin GSYİH'sinin % 40'ını oluşturmaktadır. Mali'nin sanayi sektörü sınırlıdır ve ülkenin GSYİH'sinin % 4'ünü oluşturur. Mali çok sayıda küçük özel ve pamuk, elektrik ve madencilik gibi birkaç büyük işletmelere sahiptir. Ancak çoğu zaman iklimsel, politik ve fiyat

şoklarından dolayı ekonomik büyüme istikrardan sapmaktadır. Güvenlik sorunlarının hafifletilmesi ve anayasal düzenin kademeli olarak restore edildikten sonra 2013 yılındaki Brüksel ekonomik destek konferansından sonra mali yardımlar artırılmıştır.

Tüm ekonomik sektörlerin büyümeye katkı yapması beklenmektedir, özellikle üçüncül sektörden beklenti daha yüksektir çünkü telekomünikasyon ve ulaştırma faaliyetlerinin devamlı dinamikliği sayesinde 2016 yılındaki % 5,6'den 2018 yılında % 6,9 oranına bir büyümenin olacağı tahmin edilmektedir.

1.5.4. SOSYAL YAPI

1960 yılındaki bağımsızlıktan bu yana, Mali siyasi, sosyal ve çevresel zorluklarla mücadele etmektedir. Ülkenin 2001 yılında % 55,6 olan ulusal yoksulluğu 2010 yılında % 43,6'ya düşmüştür. Ancak, 2013 yılında yoksulluk oranı % 45'e yükselmiştir.

Mali 2015 yılı için Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Endeksi'nde 188 ülke içinde 179. sırada yer almaktadır. Yoksulluk kentsel alanlarda çok daha düşüktür ve yoksulların % 90'ı kırsal alanlarda yer almaktadır. Bununla birlikte, kuraklık ve çatışma yoksulluğu artırmaktadır.

1.6. NİJER

1.6.1. GENEL BAKIŞ

Nijer 1,27 milyon kilometrekarelik denize kıyısı olmayan bir ülkedir. Ocak 2016 yılında, Nijer'in nüfusu 19,8 milyondur ve nüfusun artış oranı % 3,9 hesaplanmıştır. Nijer, siyasi istikrarsızlıktan, devam eden gıda güvensizliğinden ayrıca kuraklık, sel ve çekirge istilası gibi doğal afetlerden dolayı sıkıntı çekmektedir.

1.6.2. SİYASİ YAPI

2011 yılında yapılan seçimlerde, Sosyalist Parti başkanı Mahamadou Issoufou seçilmiş ve yeni bir hükümet kurulmuştur. Ayrıca, Anayasaya uygun olarak, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Konseyi ve Adalet Yüksek Mahkemesi Issoufou

tarafından kurulmuştur. Ağustos 2013 yılında, Parlamento Başkanı, Hama Amadou, var olan koalisyondan çıkıp Başkan Issoufou'nun baş rakibi olmuş ve siyasi gerginlikler yeniden başlamıştır. Kasım 2015 yılında, Amadou çocuk kaçakçılığı iddiasıyla hapse atılmıştır.

Güvenlik cephesinde, Şubat 2015 yılında, Nijer'in parlamentosu Boko Haram terör örgütü ile mücadelede kendi askerlerinin katılımını onaylamıştır.

1.6.3. EKONOMİK YAPI

Dış ekonomik zorluklara rağmen, Nijer'in ekonomisi iyi bir durumdadır. Uranyum üretimini olumsuz etkileyen düşük yağış ortalaması ve güvensizlik, petrol üretiminden (günlük tahmini 18000 varil) elde edilen gelirlerin artmasıyla karşılanmaktadır. 2014 yılında, ekonomik büyüme % 6,9 artmıştır. Nijer'in ekonomik büyümesi hala iklim koşullarına, madencilik sektörüne yapılan büyük ölçekli yatırım projelerine ve güvenlik koşullarına yüksek oranda bağlıdır. 2014 yılında % 6,9 olan GSYİH büyüme oranı 2015 yılında % 4,4'e düşmüştür. Nijer büyümenin yavaşlamasının nedeni tarım sektöründeki % 3,5 gerilemeye bağlıdır. 2015 yılında, ülke enflasyonunun oranı % 1'dir. Bu oran, Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği enflasyon kriteri olan %3'ün altındadır. Ülkenin enflasyonu 2015 yılında küçük artışla %1'e yükselmiş, ancak BAEPB bölgesinin %3 olan enflasyon kriterinin altında kalmıştır.

2016 yılında, Nijer'in büyüme hızı, madencilik ve tarım sektörleri sayesinde % 5'e çıkmıştır. Mali, Libya ve Nijerya ile sınır güvenliği, iklim şokları ve emtia fiyatları, Nijer'in makroekonomik durumu etkilemektedir.

1.6.4. SOSYAL YAPI

Boko Haram terör örgütü ve Nijerya Ordusu arasındaki şiddetli çatışmalar yüzünden son yıllarda 115 000 kişiden fazla insan Nijerya'dan Nijer'e sürgüne gitmiştir. Mülteciler gıda güvensizliği çeken ve şu anda benzeri görülmemiş bir insani kriz yaşayan Diffa bölgesinde yoğunlaşmaktadır. Bu krizi karşılamak amacıyla, Nijer

Hükümeti 40 milyon dolar bir acil durum planı önermiş ve ülkenin kalkınma partnerlerinden yardım istemiştir.

% 48,9 yoksulluk oranı ve 420 dolar kişi başına gelir ile Nijer dünyanın en fakir ülkelerden biridir. 2015 yılında, Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Endeksi'nde 188 ülkede 188. sıradadır.

1.7. SENEGAL

1.7.1. GENEL BAKIŞ

Senegal Afrika'nın Sahel bölgesinin en batısında yer alır ve 196 722 km²'ye yayılan ulusal bir toprağı vardır. Senegal'in nüfusu 14,3 milyondur. En son 2013 yılı nüfus sayımına göre ülke nüfusunun % 40,3'ü kentsel bölgelerde yaşamaktadır.

1.7.2. SİYASİ YAPI

Senegal, Afrika'nın en istikrarlı ülkelerinden biridir ve 1960 yılında Fransa'dan bağımsız hale geldiğinden bu yana demokratik kurumlarını önemli ölçüde güçlendirmiştir. Senegal dört cumhurbaşkanı yönetimi görmüş ve üç barışçıl siyasi geçiş geçirmiştir. Senegal'de sırasıyla Cumhurbaşkanlığı yapan liderler: Leopold Sedar Senghor (1960-1980), Abdou Diouf (1981-2000), Abdoulaye Wade (2000- 2012) ve Mart 2012 yılından beri Macky Sall'dir.

20 Mart 2016 yılında Senegal, kendi siyasi sistemini güçlendirmek için bir referandum gerçekleştirmiştir.

1.7.3. EKONOMİK YAPI

2015 yılı boyunca Senegal'in makroekonomik performansı % 6,5'lik bir büyüme oranına sahiptir. BAEPB bölgesinde Fildişi Sahili'nden sonra, Senegal ekonomisi en hızlı büyüyen ikinci ekonomidir.

2016 yılının ilk çeyreğinde ülkenin büyüme oranı % 6,4'lük oranla güçlü şekilde kalmıştır. Madencilik faaliyetleri, balıkçılık ve tarım sayesinde Senegal'in birincil sektörleri büyüme oranı en fazla olmaktadır. Tarım sektörü (fıstık, pirinç ve bahçecilik) iyi yağışlar ve hükümet programlarıyla iyi hale gelmiştir. İnşaat, kimya ve enerji alanında

güçlü performanslara rağmen sanayi yavaşlamış ancak ulaştırma ve iletişim sektöründeki gelişmeler sayesinde toplam GSYİH'nin yarısından fazlasını temsil edilen hizmet sektörü halen hızla artmaktadır. Talep yönünden, tüm sektörler kuvvetli bir performans sergilemektedir. Daha güçlü bir üretim olması ve birincil sektör ihracatları nedeniyle Senegal'in ihracatı hızla büyümektedir.

1.7.4. SOSYAL YAPI

Senegal'in yoksulluk oranı halen yüksektir ve nüfusun % 46,7'si fakirdir. GSYİH büyümenin anlamı yoksulluğun azaltılması için gereken oranların altındadır. Son yıllarda tekrarlanan şoklar yoksulluğun azaltılmasındaki hünerleri daha fazla engellemiştir. 2006 ile 2011 yılları arasında ülkenin yoksulluk oranı sadece 1,8 puan azalmıştır ancak 2011 yılında fakir sayısı 6,3 milyona ulaşmıştır.

1.8. TOGO

1.8.1. GENEL BAKIŞ

Togo batısında Gana, kuzeyinde Burkina Faso ve doğusunda Benin ile sınırı olan bir Batı Afrika ülkesidir. Yaklaşık % 3'lük bir demografik büyüme oranıyla Togo yaklaşık 7,3 milyon nüfusa sahiptir.

1.8.2. SİYASİ YAPI

Togo'nun siyasi görünümü, parlamentoda yer alan beş ana partinin hâkimiyeti altındadır. Cumhurbaşkanı'nın partisi olan Cumhuriyet için Birlik 62, Değişim için Ulusal İttifak 19, Yenileme Eylem Komitesi 6, Değişim için Güçler Birliği 3 ve Sursaut National 1 sandalyeye sahiptir.

25 Nisan 2015 yılında Togo'nun Cumhurbaşkanı Faure Gnassingbe üçüncü beş yıllık dönem için yeniden seçilmiştir. Haziran 2015 yılında kurulan yeni hükümet 24 bakana sahiptir ve Komi Selom Klassou tarafından yönetilmektedir.

1.8.3. EKONOMİK BAKIŞ

Togo'nun ekonomisi son beş yılda ortalama % 5 oranında büyümüştür. 2015 yılında büyüme % 5,5'e ulaşmış ve 2016 yılında % 5,4 olacağı tahmin edilmektedir.

2015 yılında alt ve imalat sanayi performansı nedeniyle ülke büyümesinin en büyük katkı yapan ikincil sektör (%2'lik oranla) olduğu görülmüştür. Lome deniz limanı ve Lome Uluslararası Havalimanı'ndaki ticaret hacminin artmasıyla ikincil sektörün ardından hizmet sektörü (%2'lik oranla) büyük bir katkıya sahiptir. Tarım sektöründeki büyüme oranları önemli fakat oynaklığa sahiptir ve 2013, 2014 ve 2015 yılları için sırasıyla %0, %14 ve %2 olarak gerçekleşmiştir.

İnşaat ve kamu işleri sektörü Togo'nun GSYİH'sinin sadece %7'sini oluşturur ancak bu sektördeki büyüme oranı 2015 yılında ülkenin GSYİH'sinin %15,5'e ulaşmıştır. 2015 yılında ülke enflasyonu % 1,8 seviyesinde ve kontrol altında kalmıştır. Dış ticarete, cari işlemler açığı 2015 yılında %-10,1'dir ancak 2016 yılında %-9,8'e düşeceği beklenmektedir.

Togo'nun iş düzenleyici ortamı olan İş Yapma İşlerinde (Doing Business) iyileşme kaydetmiş ve 2016 yılında İş Yapma İndeksi (Doing Business Index) 150'inci sıradadır. Bir sigorta şirketi, iki tane banka, birkaç otel, enerji dağıtımı ve liman konteyner taşıma faaliyetleri devlet faaliyetlerinde dâhil özelleştirilmede ilerleme kaydedilmiştir.

1.8.4. SOSYAL YAPI

Togo'da yoksulluk olağan kalmış ancak 2011 yılında ulusal yoksulluk %59'luk bir orandan 2015 yılında %55'lik bir orana gerilemiştir. Bu düşen eğilime rağmen, yoksulluk çoğunlukla kırsal bir sorundur ve 2015 yılında kırsal ailelerin %69'u yoksulluk sınırı altında yaşamaktadır. Ayrıca, kadın tarafından yönetilen aileler (2015 yılında %57,5) erkek tarafından yönetilen (2015 yılında %55) ailelere göre daha fazla yoksulluk oranına sahiptir. Bunun yanında, güvenlik zafiyeti kadınlarda daha yüksektir, ekonomik fırsatların eksikliğini çekmektedir ve üst düzey karar alma pozisyonlarında eşit derecede temsil edilmemektedirler. Togo'nun eğitim ve sağlık sektörleri yıllık kamu harcamalarının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (2009 ve

2014 yılların arasında eğitim ve sağlık sektörlerin sırasıyla %14 ve %7) tahsis edilmiştir.

SONUÇ

Ocak 1994 yılında kurulan Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (BAEPB), Batı Afrika Parasal Birliği (BAPB) yerini almıştır. Bu çalışmada, 2005 ve 2014 yılları arasında Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliği (BAEPB)'ne üye sekiz az gelişmiş ülkeler olan Benin, Burkina Faso, Fildişi Sahili, Gine-Bissau, Mali, Nijer, Senegal ve Togo'nun ekonomik performansları değerlendirilmiştir. Özellikle bu ülkelerin ekonomik performanslarının yanı sıra, siyasal yapıları ve sosyal yapıları da ele alınmıştır.

Çalışmanın sonucunda adı geçen Birlik üyesi sekiz ülkenin Afrika Kıtası'nın ekonomik açıdan en az gelişmiş ülkeleri olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ülkelerin mutlaka ticari ve ekonomik açıdan desteklenmeleri gerekmektedir. Özellikle bu üye ülkelerin gelecekte açısından sadece ekonomik performans açısından değil bu ülkelerde siyasal ve sosyal yapıların da desteklenmeleri gerekmektedir. Bu nedenle Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve IMF gibi uluslararası ekonomik kuruluşlar tarafından bu ülkelerin izlenmesi bu ülkelerin ekonomik performanslarının gelişmesi için büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

KURUMSAL KAYNAKLAR

Asia-Pacific Research and Training Network on Trade, Working Paper Series No. 3. Duval, Y. (2006). Costs and Benefits of Implementing Trade Facilitations Measures under Negotiations at the Wto: An Exploratory Survey.

BCEAO. (2013). Analyse de la Structure du Commerce Extérieur des Biens et Services de L'UEMOA, Dakar.

Harvard University, African Economic Policy Discussion Paper No. 54.
McPherson, M. F. ve Rakovski, T. (2001). Understanding the Growth Process in Sub-Saharan Africa: Some Empirical Estimates.

The World Bank, Policy Research Working Paper No. 4152. François, J. ve Manchin, M. (2007). Institutions, Infrastructures, and Trade.

The World Bank, Policy Research Working Paper No. 4797. Hoekman, B. ve Nicita, A. (2008). Trade Policy, Trade Costs, and Developing Country Trade.

The World Bank, Policy Research Working Paper No. 5728. Ferro, E., Portugal-Perez, A. ve Wilson, J.S. (2011). Aid to the Services Sector. Does It Affect Manufacturing Exports?

The World Bank, Where to Spend the Next Million? Applying Impact Evaluation to Trade Assistance, Gourdon, J., Marchat, J.M., Sharma, S. and Vishwanath, T. (2011). Can Matching Grants Promote Exports? Evidence from Tunisia's FAMEX II Programme.

West Africa Institute. Seck, D. (2013). Proposed Architecture for an ECOWAS Common Currency Union.

Gomanee, K., Girma, S., ve Morrissey, O. (2002). "Aid, Investment and Growth in Sub-Saharan Africa". Paper Prepared for the 10th General Conference of EADI. 19-21 September, Ljubljana, Slovenia.

KONFERANSLAR

Königer, J., Busse, M., ve Hoekstra, R. (2011). "The Impact of Aid for Trade Facilitation on the Costs of Trading". Proceedings of the German Development Economics Conference, Berlin, Germany.

MAKALELER

Bougheas, S., Demetriades, P. O. ve Morgenroth, E. L. W. (1999). "Infrastructure, Transport Costs and Trade". Journal of International Economics, 47(1): 169-89.

Brenton, P. ve von Uexkull, E. (2009). "Product Specific Technical Assistance for Exports - Has It Been Effective?". *Journal of International Trade & Economic Development*, 8(2): 235-254.

Cali, M. ve Velde, D. W. (2011). "Does Aid for Trade Really Improve Trade Performance?". *World Development*, 39(5): 725-740.

Czubala, W., Shepherd, B. ve Wilson, J. S. (2009). "Help or Hindrance? The Impact of Harmonised Standards on African Exports". *Journal of African Economies*, 18(5): 711-744.

Disdier, A. C., Fontagne, L. ve Mimouni, M. (2008). "The Impact of Regulations on Agricultural Trade: Evidence from the Sps and Tbt Agreements". *American Journal of Agricultural Economics*, 90(2): 336-350.

Hansen, H., ve Tarp, F. (2001). "Aid and Growth Regressions". *Journal of Development Economics*, 64: 547-570.

Hummels, D., Lugovskyy, V. ve Skiba, A. (2009). "The Trade Reducing Effects of Market Power in International Shipping". *Journal of Development Economics*, 89(1): 84-97.

Lederman, D., Olarreaga, M. ve Payton, L. (2010). "Export Promotion Agencies: Do They Work?". *Journal of Development Economics*, 91(2): 257-265.

Limao, N. ve Venables, A. J. (2001). "Infrastructure, Geographical Disadvantage, Transport Costs, and Trade". *World Bank Economic Review*, 15(3): 451-479.

Otsuki, T., Wilson, J. S. and Sewadeh, M. (2001). "Saving Two in a Billion: Quantifying the Trade Effect of European Food Safety Standards on African Exports". *Food Policy*, 26(5): 495-514.

Wilson, J. S. ve Abe, K. (2011). "Investing in Port Infrastructure to Lower Trade Costs in East Asia". *Journal of East Asian Economic Integration*, 15(2).

Wilson, J. S., Mann, C. L. ve Otsuki, T. (2005). "Assessing the Benefits of Trade Facilitation: A Global Perspective". *World Economy*, 28(6): 841-871.

INTERNET KAYNAKLARI

Dünya Kalkınma Göstergeleri

<http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=world-development-indicators> (Erişim Tarihi: 02.11.2015)

Ekonomik Özgürlüğü Endeksleri

<http://www.heritage.org/index/explore?view=by-region-country-year> (Erişim Tarihi: 24.12.2015)

Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliğin Örgütünün Kurumsal Yapısı

<http://www.uemoa.int/en/bodies-uemoa> (Erişim Tarihi: 12.12.2015)

Batı Afrika Ekonomik ve Parasal Birliğine Üye Ülkelerin Ekonomik Gelişmeleri

<http://www.worldbank.org/en/country/benin/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)

<http://www.worldbank.org/en/country/burkinafaso/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)

<http://www.worldbank.org/en/country/cotedivoire/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)

<http://www.worldbank.org/en/country/guineabissau/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)

<http://www.worldbank.org/en/country/mali/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)

<http://www.worldbank.org/en/country/niger/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)

<http://www.worldbank.org/en/country/senegal/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)

<http://www.worldbank.org/en/country/togo/overview> (Erişim Tarihi: 19.03.2016)